

Vår referens

Miljöavdelningen

Johan Johnmark

040/044 - 25 25 54

Beslut om utvidgning av naturreservatet Hjällen i Hörby kommun, Skåne län

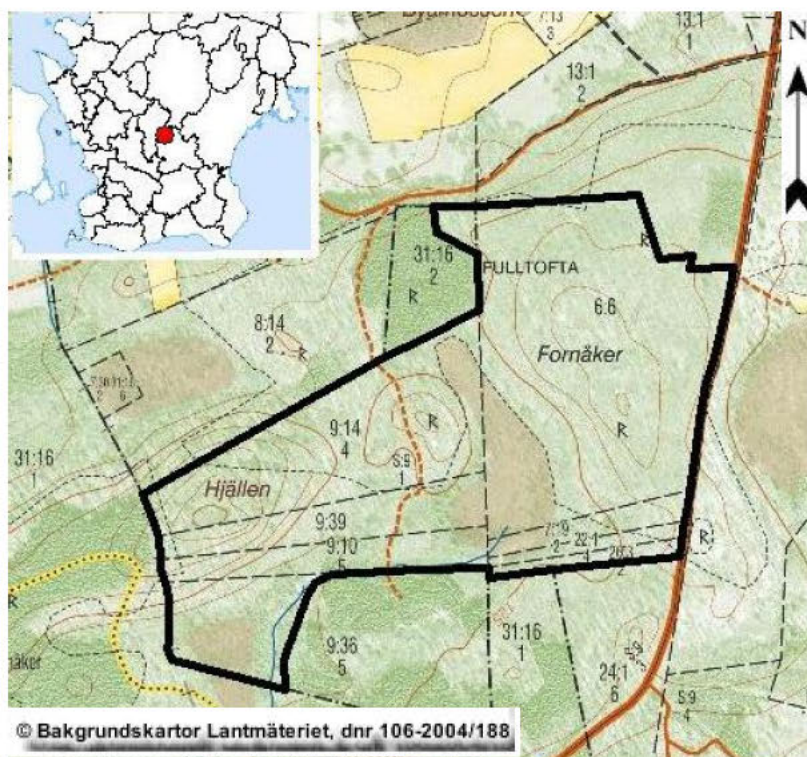
Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken att utvidga naturreservatet Hjällen till att omfatta det område som utmärkts med heldragen svart linje på bifogad karta (bilaga 1)

För att trygga syftet med naturreservatet ska de föreskrifter gälla, som anges nedan med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

Naturreservatets gränser ska märkas ut i fält enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

När detta beslut vinner laga kraft upphör Länsstyrelsens beslut den 30 juni 2011, Dnr 511-50987-06, 1266-210 om bildande av naturreservatet Hjällen i Hörby kommun att gälla.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Hjällen
Kommun	Hörby
Socken	Södra Rörum
Församling	Hörby
DOS id	1005826
Gränser	Området begränsas av mitten av svart, punktstreckad linje på bifogad karta (bilaga 1)
Fastigheter	Fulltofta 31:16 (del av), Södra Rörum 6:6 (del av), Södra Rörum 7:19 (del av), Södra Rörum 9:10 (del av), Södra Rörum 9:14 (del av), Södra Rörum 9:36 (del av), Södra Rörum 9:39, Södra Rörum 22:1 (del av) och Södra Rörum 26:3 (del av) och marksamfällighet Södra Rörum S:9 (del av, väg)
Läge	Området är beläget ca 1 km sydväst om Södra Rörum i mellersta Skåne.
Kartblad	Topografiska kartan: 03DSV 02DNV Ekonomiska kartan: 3D0d (033 03) 2D9d (023 93)
Koordinater	X: 1365784 / Y: 6200413 (RT90 2,5 gon V)
Naturgeografisk region	Nr 8, Nordöstskånes barrskogslandskap
Inskrivna nyttjanderätter	Se bilaga 2
Gemensamhetsanläggningar	Se bilaga 2
Areal	39 ha land
Förvaltare	Länsstyrelsen i Skåne län

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bibehålla, utveckla och återskapa gammal ädellövskog med dess höga biologiska mångfald,
- bibehålla och utveckla områdets sumplövskogar och mosseområden,
- bibehålla områdets hydrologi,
- bidra till att i den kontinentala regionen upprätthålla och utveckla gynnsam bevarandestatus för förekommande arter och livsmiljöer enligt EU:s art- och habitatdirektiv,
- vårda förekommande äldre kulturhistoriska element som bl. a. stenmurar, odlings- och röjningsrösen,

- tillgodose allmänhetens intresse för att uppleva områdets natur samt informera besökarna om områdets karakteristik, med dess skiftande natur, långa hävdhistoria och speciella kulturhistoria.

Syftet uppnås genom att området lämnas fritt från ekonomiskt skogsbruk och att därigenom en naturlig intern dynamik skapas. Lövved eller lövvirke får inte bortforslas från naturreservatet. För området främmande eller invasiva arter ska bekämpas. Ny kunskap om hotade och hänsynskrävande arter beaktas i den löpande skötseln av naturreservatet.

Föreskrifter

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. vidta åtgärder som förändrar områdets topografi, hydrologi och ytförhållanden eller landskapets allmänna karaktär, såsom att borra, spränga, gräva, schakta, fylla ut, dämna eller dika,
2. uppföra byggnad eller annan anläggning, anlägga vägar och stigar, uppföra hägnader, eller dra fram mark- eller luftledning,
3. anordna upplag,
4. avverka levande eller döda träd och buskar och/eller bortföra ved,
5. så eller plantera träd och buskar,
6. tillföra kemiska bekämpningsmedel och växtnäringsämnen,
7. inplantera för området främmande växt- eller djurarter.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom naturreservatet:

1. utmärkning av och upplysning om naturreservatet,
2. utförande och underhåll av anläggningar och anordningar för allmänhetens tillgänglighet,
3. röjning, gallring och avverkning av träd och buskar,
4. igenläggning eller dämning av dike,
5. uppföljning av områdets skötsel och miljöövervakning.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas samt ordningen i övrigt inom naturreservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. gräva eller på annat sätt skada block, stenar, hållar, terrängformer eller stenmurar,
2. bortföra död ved, bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar,
3. plocka, gräva upp eller på annat sätt skada växter, mossor, lavar eller vedlevande svampar,
4. avsiktligt störa eller påverka djurlivet
5. medföra hund eller annat husdjur som ej hålls i koppel,
6. göra upp eld,
7. framföra cykel annat än på parkeringsplats samt på väg till och från parkeringsplats,
8. tälta under längre tid än en natt, eller ställa upp husvagn, campingbil eller motsvarande,
9. utföra någon form av anläggning eller ställa upp för naturreservatet främmande föremål,
10. anordna tävlingsarrangemang som kan inverka negativt på områdets naturvärden,
11. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch, snitsel eller därmed jämförlig anordning.

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

12. samla in ryggradslösa djur, t.ex. skalbaggar eller mollusker. Enstaka exemplar får dock samlas in under förutsättning att det inte bryter mot fridlysningsbestämmelserna och att fällor inte används.

Undantag från föreskrifter

Föreskrifterna under A och C ska inte utgöra hinder för:

- åtgärder i samband med förvaltarens skötsel av området,
- uppsättning av informations- och naturreservatsskyltar samt gränsmärken.
- åtgärder i samband med drift och underhåll av befintliga vägar samt av nyttjanderätter såsom ledningar tillhörande kommunen, el- och teledistributör. I samband med utförande av arbeten ska samråd ske med förvaltaren. Vid akut underhållsåtgärd kan samråd ske sedan arbetet inletts.

- nyttjandet av servitut som belastar fastigheterna inom naturreservatet.

Föreskrifterna C4, C5 och C11 gäller ej för innehavare av jakträtten inom naturreservatet vid jakt och fångst av vilt i enlighet med jaktlagsstiftningens bestämmelser.

Länsstyrelsen erinrar om att det enligt 7 kap 7 § miljöbalken kan meddelas dispens från föreskrifterna om det finns särskilda skäl.

Beskrivning av området

Geografi och geologi

Hjällen är beläget i Ringsjöbygdens nordöstra hörn omkring 1 kilometer sydväst om Södra Rörum i mellersta Skåne. Höjdskillnaderna i området varierar från drygt 115 m.ö.h. i norr till omkring 150 m.ö.h. på bergsklacken Hjällens topp i väster. Berggrunden som Hjällen vilar på består mestadels av finkornig gnejs, men ett stråk av diabas genomkorsar området från sydost mot nordväst. Jordarten utgörs till större delen av lerfri morän, men under den centrala mossen samt i sydväst finns torvområden. På bergsklacken i väster bryter urberget fram.

Naturvärden

Området utgörs till största delen av bokskog av ristyp med ett visst inslag av bl. a. ek. På bergsknallens sydvästra sluttning är marken rikare och bokskogen istället av lågörttyp med inslag av harsyra och gulplister. Hjällens centrala delar hyser en mindre, svagt välvd mosse dominerad av vitmossor som rubinvitmossa och purpurvitmossa. Dess kanter är trädbevuxna med framförallt björk. Mossen omges av ett lövskogsbeklätt kärr med klibbal och björk där exempelvis kärrbräken har påträffats.

Stora delar av skogen, framförallt bokskogarna på bergsknallens sydsluttning och intill landsvägen liksom lövsumpskogens norra del, är ringa påverkad av huggningsingrepp. Dessa äldre skogspartier hyser en hög förekomst av död ved i form av omkullfallna stammar, högstubbar och stående döda träd. De har även en varierad åldersstruktur där de äldsta träden sannolikt är över 150 år gamla. På sina håll finns förekomster av yngre träd med eftersatt tillväxt. Förutom dessa gamla skogar, förekommer bland annat yngre lövsuccessioner.

Förekomsten av många äldre bokar och död ved i olika nedbrytningsstadier har skapat förutsättningar för flera växt- och djurarter som numera är hotade till sin existens på grund av bristen på lämpliga livsmiljöer. I området har flera kryptogamer påträffats som är rödlistade eller viktiga signalarter bl. a. havstulpanlav (*Thelotrema lepadinum*), bokvårtlav (*Pyrenula nitida*),

stiftklotterlav (*Opegrapha vermicellifera*) och savlundlav (*Bacidia incompta*). Totalt har 13 rödlistade lavararter påträffats. De gamla och delvis murkade och tickbevuxna bokarna på bergsknallens södra sluttning hyser ett stort antal insektsarter varav 13 är upptagna på rödlistan. Till de mest sällsynta av dessa vedlevande insekter hör *Carphacis striatus*, *Eucnemis capucina* och *Platycis cosnardi*. Gemensamt för dessa är att de har en relativt begränsad utbredning och indikerar olika ekologiska förhållanden, exempelvis att det finns en kontinuitet av död ved i området.

Historik

Äldre kartmaterial indikerar att träd har funnits i området under mycket lång tid. Träden har troligen stått glest under vissa tidsperioder, dels med tanke på att området har tillhört Södra Rörums inägomark, och dels med tanke på den fossila åkermark (RAÄ Södra Rörum 50:1) som finns i stora delar av reservatet. Det saknas dock mer detaljerad information om hur de nuvarande skogspartierna såg ut kring 1700- och 1800-talens skiften och tidigare.

Stora delar av området har varit uppodlat under olika tidsperioder. Spår efter dessa, tidigare uppodlade markavsnitt, finns idag i form av ett stort antal röjningsrösen vilket har resulterat i att merparten av områdets norra del idag är klassat som fossil åkermark. Röjningsrösen är av både äldre och yngre typ samt storleksmässigt av tre olika varianter. Utöver dessa röjningsrösen vittnar flera stenmurar, vilka löper genom skogen, om äldre tiders markanvändning. Under de perioder när delar av området var uppodlat har trädskiktet sannolikt varit kraftigt utglesat. Buskrika eller lågvuxna träd fanns troligen i rösen, längs gränser och på områden som inte direkt nyttjades för slätter eller odling. Det är med stor sannolikhet från dessa som den nuvarande skogen har utvecklats.

På Buhrmans karta från 1680-talet indikeras både skog och öppna partier i området sydväst om Södra Rörum. Indikationer på att området har bestått av både trädbevuxen och mer öppen mark återkommer på enskifteskartan från år 1823. Området bestod då av en mosaik av trädbeklädda backar, mossar och kärr. I samband med 1820-talets enskifte fick varje gård en del av utmarken norr om byn samt en eller flera delar av byns sydligaste inägor, vilka låg i trakterna av naturreservatet. Dessa sydliga inägor betecknades som "Afrösningsjord och förut i storskifte delad skog". Begreppet 'afrösningsjord' avser marker som vid skiftet inte bedömdes som lämpliga att odla upp. Istället användes kärren och i viss mån även de trädbeklädda backarna troligen som äng, exempelvis genom slätter och hamlingsstäkt. Den trädbevuxna marken torde därför ha varit gles med buskar och hamlade träd. Den skånska rekognosceringskartan, vilken gjordes mellan 1812 och 1820, stärker denna tes. På denna syns den kärrmark som fortfarande finns kvar om än mer igenvuxen, liksom högre belägen mark med ett glest träd- och

buskskikt. Markerna kan också under en ganska kort period kring tiden för 1820-talets enskifte ha använts som betesmark. På en skifteskarta från 1842 benämns området som "den så kallade Skogsmarken på Inägorna till Södra Rörums Kyrkby".

Kring 1915 var, enligt den ekonomiska kartan från denna tid, större delen av området trädbevuxet medan en mindre del i nordväst utgjordes av öppen, troligen uppodlad mark. Även myrmarkerna verkar ha varit förhållandevis öppna med sumpskog i kanterna. Från mitten av 1900-talet finns flygbilder över området (bilaga 5) där det framgår att all mark, förutom myrmarkerna, var skogsbeklädda. Ett par, små granplanteringar låg insprängda i en bitvis luckig lövskog. Myrmarkerna var mer öppna än idag även om flera diken förekom, framförallt på den sydvästra myren. Dikena har bidragit till senare tiders igenväxning av myrmarkerna.

Att skogen tidigare varit betydligt ljusare och under 1900-talet delvis utnyttjats som betesmark, indikeras av de omkring 80-åriga björkar som idag finns i vissa delar. Orsaken till den rikligare förekomsten av ek i den norra delen av Hjällen är däremot oklar. Under det senaste kvartsseket har de skogliga åtgärderna i stora delar av områdets äldre skogspartier varit återhållsamma. Detta gäller det äldre skogsbeståndet på höjden intill landsvägen, skogen på bergsklacken Hjällens södra sluttning liksom en betydande andel av sumpskogarna. I området finns även mindre arealer med yngre löv- och granskog. Områdets våtmarker har delvis dikats vilket har påverkat deras hydrologi med en snabbare igenväxning som följd.

Allmänhet och friluftsliv

Framförallt närboende utnyttjar Hjällen som utflyktsmål. I övrigt är området inte mycket besökt av tillresta. En mindre yta som kan användas till parkering finns intill landsvägen i sydost. Ett markerat stigsystem saknas, men den markerade Skåneleden löper strax utanför sydvästra delen av naturreservatet. Skåneleden går genom Fulltofta rekreationsområde i vilket Hjällen delvis ingår.

Skälen för beslutet

Syftet är att områdets naturvärden ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat.

Naturreservatet utgör en del av ett område som är:

- riksintresse för naturvård, M:N34g (MB 3 kap 6 §),
- av värdeklass 1 i länets naturvårdsprogram (klass 1 högsta naturvärde, klass 2 mycket höga naturvärden och klass 3 höga naturvärden),

- värdetrakt (nummer 6, "Ringsjöbygden") i den nemorala zonen och innehåller skogstyper som bör prioriteras vid beslut om områdesskydd i enlighet med länets regionala strategi för formellt skydd av skog,
- tätortsnära natur (nummer 46, "Fulltofta") till vissa delar.
- av klass 3 i våtmarksinventeringen (03D0D01 (0408)
- två områden har pekats ut av Skogsstyrelsen som nyckelbiotoper. Vidare har Skogsstyrelsen pekat ut två skogsområden med naturvärden samt tre områden som har som sumpskogar.

Hjällens ädellöv- och sumpskogar samt myrmark hyser en hög biologisk mångfald med mycket stora botaniska och zoologiska värden. Särskilt rika är ädellövskogarna på vedlevande insekter och lavar, varav många är upptagna på den nationella rödlistan. De vedlevande insekterna är bland annat beroende av en kontinuerlig tillgång på död ved medan lavfloran behöver en kontinuitet av gamla träd liksom en hög luftfuktighet. Området är av stort kulturhistoriskt värde genom de lämningar som finns bevarade i form av fornåkrar med röjningsrösen och stenmurar. Naturreservatet är naturskönt och betydelsefullt för allmänhetens rekreation och friluftsliv. Ett långsiktigt bevarande av varierade naturtyper kan bidra till att nå såväl regionala som nationella miljömål.

Länsstyrelsen anser att det finns skäl att upphäva naturreservatet som beslutades den 30 juni 2011 i samband med att detta beslut vinner laga kraft, då arealen har utökats.

Av ovan redovisade skäl och med syfte att långsiktigt bevara biologisk mångfald och att vårda, återställa och bevara värdefulla naturmiljöer för skyddsvärda arter bör det angivna området avsättas som naturreservat enligt miljöbalken.

Länsstyrelsen har bemött inkomna yttranden och synpunkter (bilaga 3) och finner vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken att det för att skydda och vårda de värden som beskrivits ovan finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat i området, att besluta om föreskrifter för att skydda området samt fastställa en skötselplan.

Förordnandet är förenligt med grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenresurser samt med kommunens översiktsplan.

C föreskrifterna gäller omedelbart, även om dem överklagas.

Upplysningar

Länsstyrelsen vill upplysa om att föreskrifterna under C gäller oberoende av om beslutet överklagas samt att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området, exempelvis:

- Terrängkörningslagen (SFS 1975:1313) och tillhörande förordning (SFS 1978:594).
- Fridlysningsbestämmelser enligt 8 kap miljöbalken (SFS 1998:808) och artskyddsförordningen (SFS 2007:845).
- Lagen om kulturminnen m.m. (SFS 1988:950) med krav på tillstånd för att rubba, ändra eller ta bort en fast fornlämning.
- Jaktlagen (SFS 1987:259) enligt vilken alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg och bon är fredade.
- 5 kap 31 § miljöbalken om förbud mot nedskräpning.

Ärendets handläggning

Beslut om att bilda naturreservatet Hjällen togs den 30 juni 2011. Beslutet vann laga kraft den 30 juli 2011.

Överenskommelse om intrångsersättning har därefter slutits med markägarna till Södra Rörum 9:14 om att utvidga naturreservatet med ca 6,4 hektar skogsmark.

Samråd enligt Förordningen om områdesskydd 25 och 26 §§ miljöbalken har skett inför utvidgning av detta naturreservat med Hörby kommun.

Ärendet har remissbehandlats.

Inkomna yttranden och länsstyrelsens bemötanden finns i bilaga 3.

Länsstyrelsen har genomfört en konsekvensutredning av ordningsföreskrifterna i enlighet med 4 § Förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Länsstyrelsen gör den bedömningen att ordningsföreskrifterna inom naturreservatet är av så begränsad omfattning att det inte innebär något allvarligt försvårande av områdets utnyttjande i enlighet med vad som annars gäller enligt allemansrätten.

Skötselplan och förvaltning av naturreservatet

Skötselplan

Enligt 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. framgår bland annat att en skötselplan ska fastställas vid bildande av ett naturreservat. Skötselplanen fastställs av Länsstyrelsen i särskilt beslut denna dag.

Förvaltning

Länsstyrelsen i Skåne län är förvaltare av naturreservatet och ska fortlöpande samråda med markägare, arrendatorer, berörda myndigheter och andra berörda vid förvaltningen.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling samt i ortstidning. Sökande och sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse var införd i ortstidning.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas till Regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 4.

Detta beslut har fattats av länsöverdirektören Göran Enander. I den slutliga handläggningen har även deltagit miljödirektör Annelie Johansson, naturvårdsdirektör Per-Magnus Åhrén, planhandläggare Lena Palenius, länsassessor Magnus Lindskog och naturvårdshandläggare Johan Johnmark, föredragande.

Göran Enander

Johan Johnmark

Bilagor

1. Karta med naturreservatets avgränsning
2. Utdrag ur fastighetsregistret, nyttjanderätter och gemensamhetsanläggningar
3. Inkomna yttranden och länsstyrelsens bemötanden
4. Hur man överklagar
5. Sändlista

Vår referens

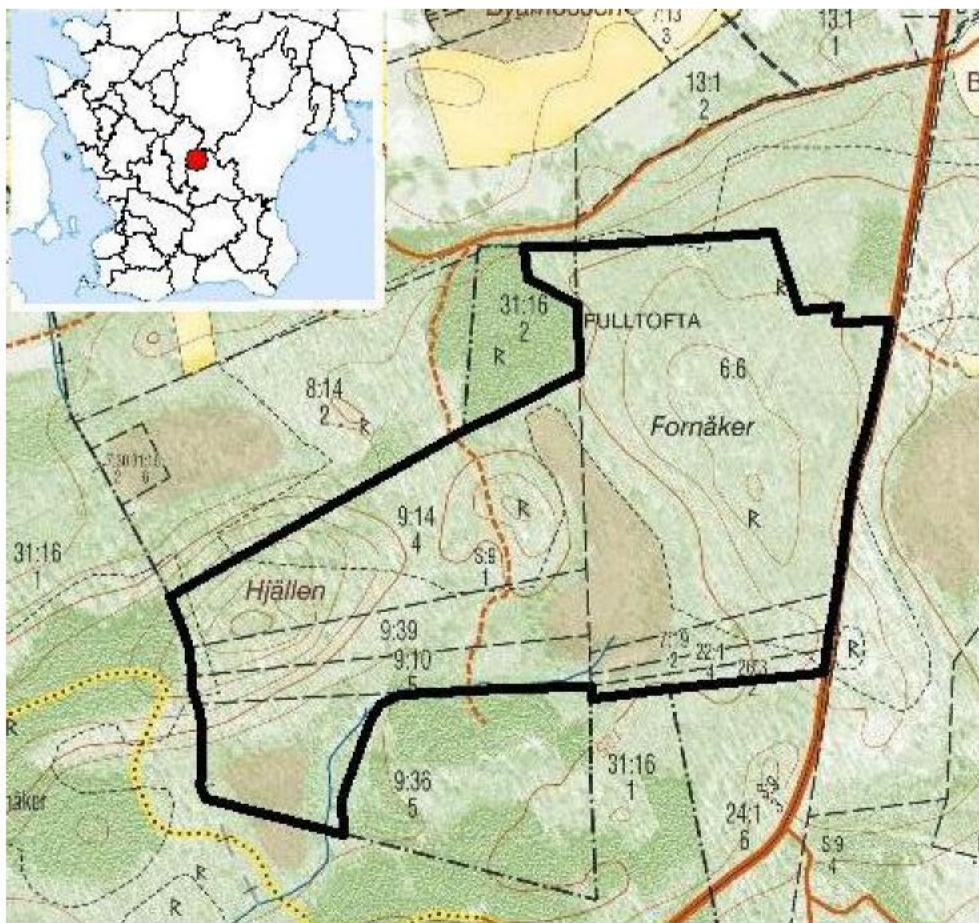
Miljöavdelningen

Johan Johnmark

040/044 - 25 25 54

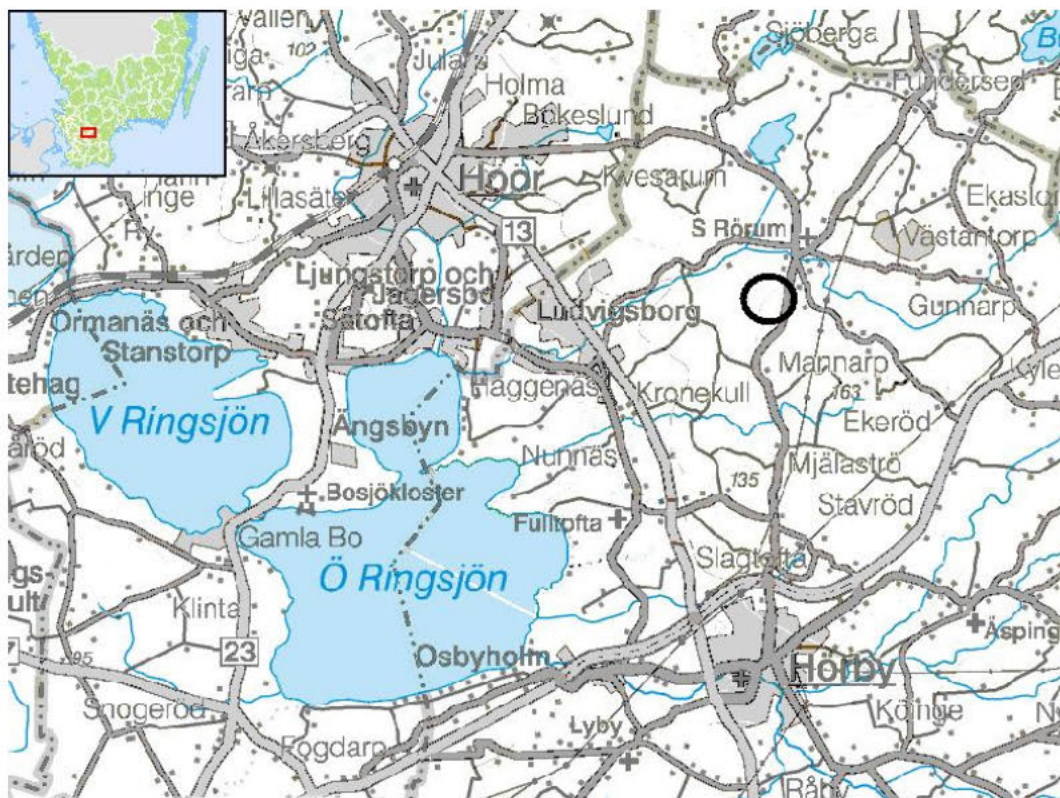
Bilaga 1. Karta med naturreservatets avgränsning

Tillhör beslut den 19 april 2012 om Naturreservatet Hjällen i Hörby kommun.

Naturreservatet begränsas av mitten av svart heldragen linje. Skala 1:10000

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Plusgiro/Bankgiro	E-post/www
205 15 Malmö	Kungsgatan 13	040-25 20 00 vx	040-25 22 55	6 88 11-9	skane@lansstyrelsen.se
291 86 Kristianstad	Ö Boulevarden 62 A	044-25 20 00 vx	044-25 22 55	5050-3739	www.lansstyrelsen.se/skane

Översiktskarta med en svart ring kring naturreservatet. Skala 1:100 000

Johan Johnmark

Kopia för kännedom till:
Akten